

УДК 338.001.36

Проблематика інвестування та інноваційного розвитку золотої галузі в Україні

Кучер Ю.Е.

асистент

Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Воловик В.М.

студент

Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

У статті досліджено кон'юнктуру світового ринку дорогоцінних металів, сформовано основні стратегії закордонного досвіду, зокрема розвинених країн світу, виявлено основні тенденції розвитку вітчизняного ринку дорогоцінних металів.

Ключові слова: ювелірний ринок, золота сировина, золото, імпорт, експорт, інновації, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність.

Kucher Y.Y., Volovik V.N. ПРОБЛЕМАТИКА ИНВЕСТИРОВАНИЯ И ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЗОЛОТОЙ ОТРАСЛИ В УКРАИНЕ

В статье исследована конъюнктура мирового рынка драгметаллов, сформированы основные стратегии зарубежного опыта, в частности развитых стран мира, выявлены основные тенденции развития отечественного рынка драгоценных металлов.

Ключевые слова: ювелирный рынок, золотое сырье, золото, импорт, экспорт, инновации, инновационная деятельность, конкурентоспособность.

Kucher Y.Y., Volovik V.N. THE PROBLEMS OF INVESTMENT AND INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE GOLD INDUSTRY IN UKRAINE

In the article research of a conjuncture of the world market of precious metals formed the main strategy of foreign experience, in particular developed countries, to identify main trends of development of the domestic precious metals market.

Keywords: jewelry market, gold raw materials, gold, import, export, innovations, innovative activity, competitiveness.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Основною проблемою для української ювелірної галузі є відсутність власної якісно очищеної сировинної бази. За таких умов маємо залежність не тільки від імпорту, а й спекулятивну залежність від світових цін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана тема досліджень пов'язана з аналізом кон'юнктури ринку, присвячена тенденціям розвитку ринку золота, впливу на його функціонування різноманітних чинників, зміні ролі дорогоцінного металу у світовому господарстві. Розглядалися ці питання в наукових працях Н. Бодрової, М. Диби, С. Еш, О. Михайловського, А. Олексин, Н. Савчук, А. Федорчук та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Виявлено, що факторам впливу на вітчизняний ринок, проблемам вибудову, інвестування та формування, а

також розвитку світового ринку золота приділено недостатньо уваги.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідження кон'юнктури світового ринку дорогоцінних металів, формулювання основних стратегій закордонного досвіду, зокрема розвинених країн світу, виявлення основних тенденцій розвитку вітчизняного ринку дорогоцінних металів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна ювелірна галузь розвивається у двох основних векторах: економічно му та інвестиційно-інноваційному.

Світовий ювелірний ринок розвивається в умовах надзвичайно високої монополії, що особливо загострилося після злиття наприкінці минулого століття низки європейських та американських країн. Найбільша у світі товарна біржа, яка спеціалізується на тор-

гівлі ф'ючерсами та промисловими металами (золото, срібло, платина, паладій та ін.), – Лондонська біржа металів (ЛБМ). Із 2012 р. вона належить Hong Kong Exchanges and Clearing.

Лондонська біржа металів є світовим центром із торгівлі промисловими металами: більш ніж три чверті всіх кольорових металів через ф'ючерсні угоди реалізуються на її платформах. У 2016 р. це прирівнюється в грошовому еквіваленті до \$10,3 трлн., умовно – 3,5 млрд. т і 157 млн. лотів. Член Гонконгської фондової біржі – група ЛБМ об'єднує учасників промисловості і фінансового співтовариства [1].

В умовах сьогодення всім ринкам (товарному, фінансовому) притаманні віртуалізаційні процеси, тобто створюються біржі, ф'ючерси, аукціони. Їх мета полягає у підвищенні ліквідності базового активу для захисту від ризиків, а також досягненні максимального прибутку від діяльності.

Для такого ринку актив (золото) є головним джерелом прибутку, тому для його збільшення існує зацікавленість у маневруванні курсом. Для збільшення тиску найбільші банки світу створюють асоціації. Асоціації поділяються на три групи:

– маркет-мейкери: у 2011 р. їх було одинадцять, у тому числі найбільші банки – «Банк Нова Скотія» (The Bank of Nova Scotia-Mocatta), «Баркліз» (Barclays Bank PLC), «Креді Свісс» (Credit Suisse), «Дойче Банк» (Deutsche Bank AG), «Голдман Сакс» (Goldman Sachs International), Лондонська філія банківської корпорації «Гонконг енд Шанхай» (HSBC Bank USA National Association London Branch), «Джей Пі Морган Чейз» (JP Morgan Chase Bank), «Сосьєте Женераль» (Societe Generale), «Меррілл Лінч» (Merrill Lynch International Bank Limited), Лондонське відділення багатопрофільної фінансової компанії UBS AG, а також Лондонський філіал корпорації дорогоцінних металів «Міцуй» (Mitsui & Co Precious Metals Inc);

– рядові члени Асоціації (рядові дилери): їх усього 73;

– асоційовані учасники Асоціації: їх усього 65 із різних країн [1].

Так, основною ланкою є Лондонський ринок. Світові ринки підтримують таке верховенство.

Це представлено п'ятьма компаніями, які об'єдналися та розділили членство ринку. Їх представники два рази на день на фіксингу встановлюють ціну на золотий актив.

Україна є постачальником золотої руди та покупцем сировини, оскільки власного афінажного підприємства в країні немає.

Цікаво, що Швейцарія, яка є найбільшим імпортером сировини та експортером в сумі за всіма періодами, є провідною країною в даній сфері, оскільки значна частина золота, що добувається у світі, проходить через неї. Чотири найбільші афінажні заводи золота у світі розташовані на швейцарській землі. У 2011 р. більше 2 600 т необробленого золота, що ввозяться в країну, на загальну суму 96 млрд. швейцарських франків (\$103 млрд.). Сьогодні основними продуктами швейцарських афінажерів є напівфабрикати для ювелірів або годинників, а також золоті злитки [2].

У середньому за рік Швейцарія переробляє близько 70% світового золота, за відомостями представника МКС (Швейцарія). Шість афінажних підприємств знаходяться у Списку гарної поставки на Лондонську біржу (LBMA). Це означає, що вони відповідають усім стандартам якості, прийнятим у цій організації.

Valcambi SA (м. Балерна), заснована в 1961 р., сьогодні є частиною американської гірничодобувної групи «Ньюмонт майнінг корпорейшн», афінажні потужності – близько 1 400 т на рік, 165 співробітників.

Ramp SA (м. Кастель Сан Піетро), (1977 – МКС SA у Женеві), афінажні потужності – близько 450 т на рік, 160 співробітників.

Argor-Heraeus SA (м. Мендрісіо), заснована у 1951 р., афінажні потужності – 400 т на рік, 230 співробітників у Швейцарії, Німеччині, Італії і Південній Америці.

Metalor SA (м. Ньюшатель) існувала з 1852 р. під назвою «Мартін Де Пурі & Сіє», де 1 650 співробітників по всьому світу, афінажні потужності – 650 т на рік.

Ще два афінажера – Metaux SA (м. Біль) і PX Précinox SA (м. Ла-Шо-де-Фонд) також співпрацюють із фіксингу LBMA. Вони не розкрили обсяг своїх річних афінажних потужностей [3].

Сучасний стан сировини в Україні супроводжується відсутністю власної сировинної бази, яка б задовольнила потребу країни та залежність від імпорту, адже сьогодні українські родовища добувають золоту руду, але відсутність власного афінажного виробництва унеможлиблює отримання якісної конкурентоздатної сировини, яка б відповідала правилам «чотирьох дев'яток» або 99,99% проби золота, що відповідає винятковому ступеню чистоти.

Таблиця 1

**Зовнішня торгівля України із зазначенням основних країн-контрагентів (тис. доларів США)
по сировинному матеріалу за 2011–2016 рр.**

Код і найменування товарної позиції за УКТЗЕД 7108	Імпорт				Експорт			
	країна	вартість	питом. вага	за останній місяць періоду	країна	вартість	питом. вага	за останній місяць періоду
2011	Швейцарія	268407	43,3%	52841	Австрія	5205	64,5%	4200
	Нідерланди	202217	32,6%	11470	Швейцарія	2855	35,4%	0
	Німеччина	69248	11,1%	56		0		0
	Інші	79604	12,85%	5039		0		0
2012	Швейцарія	277050	72%	31520	Швейцарія	6295	65,1%	0
	Нідерланди	95868	24,9%	4828	Австрія	3365	34,8%	0
	Німеччина	7704	2,00%	0		0		0
	Інші	4116	1,07%	11		0		0
2013	Швейцарія	402113	69,7%	31144	Швейцарія	19650	100%	0
	Нідерланди	153738	26,6%	28821		0		0
	Велика Британія	10650	1,8%	0		0		0
	Інші	9836	1,71%	33		0		0
2014	Швейцарія	115710	49,8%	0	Швейцарія	103482	100%	78089
	Нідерланди	113796	49%	238	Британія	2	0%	0
	Німеччина	1983	0,85%	0		0		0
	Інші	651	0,28%	14		0		0
2015	Нідерланди	11650	49,7%	1601	Швейцарія	43869	99,9%	0
	Швейцарія	9266	39,5%	184	Іспанія	10	0,02%	0
	Німеччина	2471	10,5%	17		0		0
	Інші	34	0,15%	1		0		0
2016	Нідерланди	8414	64,3%	1725	Швейцарія	5734	99,8%	0
	Швейцарія	3859	29,5%	2584	Іспанія	10	0,17%	0
	Німеччина	519	3,9%	0		0		0
	Інші	284	2,1%	0		0		0
Всього		1849188				190477		

Згідно з переліком спеціальних дозволів на користування надрами (дата видачі документа – 18.05.2015) отримали дозвіл на видобуток та розробку підприємства «Мужіївське» та «Сауляк». Окрім зазначених родовищ, є сім нерозроблених: «Майське», «Клинцівське», «Юріївське», «Сергіївське», «Балка Золота», «Балка Широка» та «Сурозьке».

Мужіївське золоторудне родовище – родовище золота в Берегівському районі Закарпатської області. Розташоване біля села Мужієво, в південно-західній частині Берегівського низькогір'я. Станом на 2017 р. у межах родовища знаходиться 55 т золота, 1 млн. т цинку і свинцю розвіданих запасів. У грошовому еквіваленті це майже 3,8 млрд. дол. [4].

Сауляк – золоторудне родовище в Закарпатській області, за 17 км на південь від м. Рахів, на північно-західній околиці с. Ділове. Головним рудним мінералом є золото, розповсюджене переважно в самородній формі. Розкриття більшості вкраплень золота відбувається за крупності <0,1 мм, повне розкриття – за крупності 0,07–0,05 мм. Розроблена гравітаційно-флотаційна схема збагачення з вилученням золота – понад 90% [5].

На початку XXI ст. в Україні відкрито більше тисячі золоторудних об'єктів (родовищ, рудопроявів точок мінералізації): у Карпатській золотоносній провінції – більше 300, у межах Українського щита – 650, у Донецькому регіоні – близько 60, що засвідчує значний золоторудний потенціал України. За оцінками експертів, у тому числі закордонних, сьогодні знайдені та оцінені запаси золота в Україні становлять близько \$ 7 трлн. [6].

Другим вектором, який впливає на кон'юнктуру ринку золота у світі, є інноваційна діяльність. Так, у 1987 р. було створено самооб'єднання компаній, банків, під назвою «Всесвітня рада із золота» (World Gold Council), вона є основним виробником очищеного золота у світі. Нині її членами є компанії, на частку яких припадає близько 60% світового видобутку і виробництва золота.

«Світова золота рада» – організація розвитку ринку золотої промисловості. Її мета полягає у тому, щоб стимулювати і витримати попит на золото, забезпечити промислове лідерство і мати глобальну владу на золотому ринку [7]. Її члени – найбільші і найсучасніші у світі компанії з видобутку золота.

Об'єднуючи більшість виробників золота, Рада діє так, щоб впливати на всю

кон'юнктуру споживчого ринку золота у світі: в ювелірній промисловості, виробництві промислової продукції, на інвестиційних ринках та в інноваціях. Штаб-квартира Ради знаходиться в Лондоні.

За статутом членами «Всесвітньої ради по золоту» можуть стати компанії, які видобувають не менше 100 000 тройських унцій золота у квартал [7].

Всесвітня рада із золота підтримує розвиток інновацій, даючи їм кращий шанс еволюціонувати в правильному виборі каталізатора, який має вирішальне значення для успішного комерційного бізнесу, який у кінцевому підсумку приносить користь суспільству.

Наприклад, Рада активно підтримує розширення програми для золотих наночастинок як важлива медична діагностика, наночастинок з золота демонструють великі перспективи в діагностиці низки хвороб та захворювань, включаючи рак, ВІЛ/СНІД, хвороба Альцгеймера [7].

Наночастинок золота, які завантажені в антибіотики, мають значну антимікробну активність.

Рада інвестувала в такі проекти, як більш ефективні сонячні батареї, очисники води, нові медичні застосування, проваджуючи золото як основу інноваційних технологій [7].

Висновки з цього дослідження. Золото є провідним фінансовим інструментом, хоча формально жовтий метал уже понад 30 років не є синонімом грошей: після скасування золотого стандарту в 1971 р. із ціною на золото не пов'язана жодна валюта та розрахунки між державами здійснюються більш сучасними формами, ніж фізичне переміщення злитків з одного сховища в інше. Але золотий запас держав залишається суттєвим фактором державної сили. Враховуючи, що обсяги світового виробництва золота падають, а попит на благородний метал, навпаки, зростає (не тільки з боку фінансових інститутів, а й авіаційної, космічної, ювелірної промисловості, а також медицини), легко зробити висновок, що золотовидобування є вигідним і соціально значущим бізнесом.

Ювелірна галузь України досить перспективна, однак через низку причин (недосконалість законодавства України, труднощі в отриманні спеціального дозволу, проблеми з оформленням земельних відводів, нестабільна політична й економічна ситуація в державі) цей процес ускладнено або унеможливлений.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Офіційний сайт Лондонської біржі металів (London Metal Exchange) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.lme.com>.
2. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.
3. Швейцарія: золото-концентратори у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.swissinfo.ch/eng/business/precious-goodsadd-the-underlineswitzerland--the-world-s-gold-hub/33706126>.
4. Міністерство екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://menr.gov.ua>.
5. В Україні стартує масштабний видобуток золота [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://real-vin.com/v-ukraine-startuet-masshtabnaja-dobycha-zolota>.
6. Гірничий енциклопедичний словник : у 3-х т. / За ред. В.С. Білецького. – Д. : Східний видавничий дім, 2004. – Т. 3. – 752 с. – ISBN 966-7804-78-X.
7. Всесвітня рада по золоту (World Gold Council) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.webcitation.org/67MYU03na>.